

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

М. В. Афанасьєв

ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

07 Управління та адміністрування
072 Фінанси, банківська справа та страхування
перший (бакалаврський)
Фінанси і кредит

Вид дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

вибіркова
українська

Завідувач кафедри (назва)

Журавльова І.В.

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2019

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри фінансів
Протокол № 2 від 30.08.2019 р.

Розробник(-и):
Журавльова І.В., д.е.н., проф. кафедри фінансів

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни. В умовах економіки знань відбувається інтенсивне зростання обсягу наукової та науково-технічної інформації, швидка зміна й оновлення системи наукових знань, формування нових напрямів, підходів, технологій, що вимагає від висококваліфікованого фінансиста володіння не лише необхідними професійними знаннями, навичками й уміннями, але й методологією творчого розв'язання проблемних ситуацій, умінням творчо мислити, приймати обґрунтовані рішення та моделювати різноманітні процеси. Знання методології, теорії, методів і організації науково-дослідної діяльності допоможуть майбутнім фахівцям втілювати наукові знання в практичну площину, сприяють розвитку раціонального творчого мислення. Це потребує широкого впровадження в навчальний процес елементів наукових досліджень.

Навчальна дисципліна "Основи наукових досліджень" є вибірковою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців першого освітнього рівня (бакалаврського) освітньої програми «Фінанси і кредит».

Об'єктом навчальної дисципліни є процес наукового дослідження.

Предметом навчальної дисципліни є система загальних принципів і підходів наукового пізнання, загальні закономірності, методи і способи наукового дослідження, організація роботи науковця.

Завдання навчальної дисципліни полягають у наступному: розкриття сутності і значення наукових досліджень; засвоєння основ методики наукового пошуку; підготовка студентів до самостійної наукової діяльності; засвоєння логіки наукового дослідження та його етапів; вивчення сучасних парадигм фінансової науки; застосування теоретичних та емпіричних методів дослідження; методик дослідження, їх змісту і принципів розробки; формування навичок щодо прогнозування фінансово-економічних процесів, оформлення результатів наукових досліджень та впровадження їх у практику; визначення економічної ефективності наукових досліджень.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів знань щодо теоретичних основ, методичних рекомендацій і практичних навичок організації наукових досліджень, необхідних для володіння практикою проведення наукових досліджень, прийняття оптимальних рішень щодо навчально-дослідної роботи в фінансовій сфері.

Курс	4	
Семестр	1/2	
Кількість кредитів ECTS	4	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	14
	семінарські, практичні	16
	лабораторні	30
Самостійна робота		60
Форма підсумкового контролю	залік	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Філософія	Науково-дослідна практика
Фінанси підприємств	Комплексна курсова робота
Фінансовий аналіз	
Адміністрування фінансової діяльності суб'єктів господарювання	
Інформаційно-комунікаційне забезпечення	
Оцінка вартості бізнесу	

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку фінансової сфери за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.	<p>ПР01. Здатність планувати та прогнозувати наукову діяльність в галузі фінансів</p> <p>ПР02. Володіти методичним інструментарієм прогнозування в галузі фінансів</p>
СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.	<p>ПР03. Організовувати науковий пошук і інформаційну базу наукового дослідження в фінансовій сфері</p> <p>ПР04. Застосовувати технологію дослідницької роботи</p> <p>ПР05. Здатність оприлюднити результати наукового дослідження</p>
СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).	<p>ПР07. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).</p>
	<p>ПР08. Здатність використовувати та удосконалювати методичний інструментарій дослідження фінансової сфери, вивчати та впроваджувати передові фінансові технології, проводити наукові дослідження з визначених напрямів фінансового менеджменту</p>
СК04. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.	<p>ПР09. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.</p>

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні відомості про науку та наукові дослідження

Тема 1. Наука як системи знань

Сутність науки і наукової діяльності. Розвиток науки та її структура. Наукознавство. Основні завдання науки. Функції науки.

Специфіка наукової діяльності. Поняття і особливості наукового пізнання. Суб'єкт і об'єкт наукового пізнання. Взаємозв'язок науки і практики.

Наукове дослідження як форма розвитку науки. Категоріально-понятійний апарат наукового дослідження.

Організаційно-правові засади науково-дослідної роботи.

Тема 2. Інформаційне забезпечення наукового пошуку

Інформаційне забезпечення наукових досліджень. Бібліографічна інформація. Пошукові системи Інтернету. Національна система науково-технічної інформації України.

Технологія роботи з науковою літературою. Етапи роботи з літературою в процесі наукового дослідження. Складання бібліографії. Опрацювання літературних джерел.

Тема 3. Методика наукової роботи

Ієрархія побудови науки як системи знань.

Наукові знання і закони науки. Методологічні основи науки. Теоретичні (методичні) основи науки. Понятійний апарат науки. Науково-методичний апарат. Елементи науково-методичного апарату. Теоретичні дані науки. Логічні прийоми. Емпіричні основи науки. Факти. Емпіричні гіпотези.

Методи наукових досліджень. Взаємозв'язок предмета і методу наукового дослідження. Класифікація методів наукових досліджень і їх поділ на загальні, загальнонаукові та спеціальні, часткові і спеціальні, теоретичні і емпіричні. Загальні (філософські) методи. Методи теоретичного рівня досліджень. Методи емпіричного рівня досліджень. Метод, методика. Моделювання і його роль у дослідженні. Основні правила висування та перевірки гіпотез. Результати наукового дослідження: види та вимоги.

Наукова гіпотеза: види, функції, етапи. Основні правила висування та перевірки гіпотези. Класифікація наукових досліджень на фундаментальні і прикладні, теоретичні і експериментальні.

Змістовий модуль 2. Організація науково-дослідної роботи студентів

Тема 4. Організація науково-дослідної роботи студентів

Поняття наукової діяльності, її види. Форми організації науково-дослідної діяльності. Основні форми наукової діяльності студентів в економічному університеті. Форми фінансування науково-дослідної діяльності. Гранти. Сутність наукового

дослідження як форми існування та розвитку науки. Класифікація наукових досліджень. Сутність сучасного економічного дослідження.

Структура процесу наукових досліджень. Вибір теми дослідження. Ціль дослідження й критерій її вибору. Постановка наукової проблеми. Формулювання завдань дослідження. Вибір об'єктів, предметів, актуальності дослідження і методів проведення дослідження.

Вибір об'єктів, предметів, актуальності дослідження і методів проведення дослідження. Організація роботи з емпіричними та науково-теоретичними даними.

Пошук джерельної бази дослідження. Аналіз наукової й патентної літератури за проблемою. Вивчення літературних джерел і складання огляду за проблемою. Конкретизація завдань дослідження. Фактичний матеріал і його збір для дослідження.

Моделювання як спосіб пізнання. Види моделей. Стадії моделювання. Засоби моделювання. Види моделювання.

Опис процесу дослідження. Формулювання висновків, оцінка й обговорення результатів. Ефективність науково-дослідних робіт: критерії та проблеми оцінки. Упровадження та використання результатів наукових досліджень. Форми і методи впровадження і використання результатів досліджень. Державна реєстрація і облік відкритих науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт. Звітність про виконання НДР.

ТЕМА 5. Результати наукових досліджень студентів

Форми представлення результатів наукового дослідження.

Наукова публікація: поняття, функції, основні види. Наукова монографія, наукова стаття, наукова доповідь, тези доповіді. Вимоги до наукової статті. Правила побудови наукової доповіді.

Тематика лабораторних робіт

Змістовий модуль 1. Загальні відомості про науку та наукові дослідження

Лабораторна робота 1. Використання функцій із середовища EXCEL для емпіричних досліджень в фінансовій сфері

Лабораторна робота 2. Прогнозування динаміки фінансового явища в середовищі EXCEL за темою НДРС

Лабораторна робота 3. Пошук у наукометричних базах результатів наукових досліджень(формування інформаційної бази)

Лабораторна робота 4. Оформлення бібліографічного списку

Змістовий модуль 2. Організація науково-дослідної роботи студентів

Лабораторна робота 5. Кластерний аналіз суб'єктів господарювання за темою НДР

Лабораторна робота 6. Побудова кореляційно-регресійних моделей в середовищі Statistica за темою НДР

Лабораторна робота 7. Побудова інтегрального показника методом багатовимірної аналізу

Лабораторна робота 8. Моделювання прийняття фінансових рішень методом МАІ за темою НДРС

Лабораторна робота 9. Оформлення результатів наукових досліджень в середовищі Word, Excel

Лабораторна робота 10. Презентація результатів наукових досліджень в середовищі Power Point

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума для отримання заліку, – 60 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі колоквиуму як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий контроль, що проводиться у формі колоквиуму, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час практичних і лабораторних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки,

володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 60.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Систему оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів наведено в таблиці.

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Елементи професійних	Навчальний тиждень	Години	Форми навчання	Рівень сформованості компетентностей	
				Форми контролю	Максимальний бал
Здатність розуміти природу науки як системи знань, орієнтуватися в перспективах розвитку фінансової науки	1-2	2	Тема 1. Становлення і розвиток науки як системи знань	Оцінювання активності	1
		2	Лаб.р. № 1. Використання функцій із середовища EXCEL для емпіричних досліджень в фінансовій сфері	Виконання лабораторної роботи	1
		2	Лаб. р. № 2. Прогнозування динаміки фінансового явища в середовищі EXCEL за темою НДРС (формування інформаційної бази)	Виконання лабораторної роботи	1
		2	Практ. з. №1. Стан та перспективи розвитку фінансової науки на сучасному етапі	Практична перевірка	1
		6	Опрацювання матеріалу теми. Виконання домашнього завдання та підготовка звіту з лабораторного заняття	Звіт з виконання завдання	1,5

Здатність організувати науковий пошук і інформаційну базу наукового дослідження в фінансовій сфері	3-4	2	ТЕМА 2. Інформаційне забезпечення наукових досліджень	Оцінювання активності	1
		2	Лабор. р. № 3 Пошук у наукометричних базах результатів наукових досліджень(формування інформаційної бази)	Виконання лабораторної роботи	1
		2	Лабор. р. № 4 Оформлення бібліографічного списку	Виконання лабораторної роботи	1
		2	Практ. з. за темою 2. Узвгвльнення теоретичних основ за темою НДРС	Практична перевірка	1
		8	Опрацювання матеріалу теми. Виконання домашнього завдання та підготовка звіту з лабораторного заняття	Звіт з виконання завдання	1,5
Здатність розробляти методику наукової роботи в фінансовій сфері	5-8	4	ТЕМА 3.Методика наукової роботи	Оцінювання активності	2
		2	Лабор. р. № 5. Кластерний аналіз суб'єктів господарювання за темою НДР	Виконання лабораторної роботи	1
		4	Лабор. р. № 6. Побудова кореляційно-регресійних моделей в середовищі Statistica за темою НДР	Виконання лабораторної роботи	2
		4	Практ. з. за темою 3. Формулювання мети, завдань, предмету, об'єкту дослідження. Морфологічний аналіз категоріального апарату	Практична перевірка Виконання творчого завдання	2 13
		8	Опрацювання матеріалу теми. Виконання домашнього завдання та підготовка звіту з лабораторного заняття	Звіт з виконання завдання	3
Здатність до організації наукових досліджень в фінансовій сфері	9-12	4	ТЕМА 4. Організація науково-дослідної роботи студентів	Оцінювання активності Контрольна робота	2 5
		4	Лабор. р. № 7. Побудова інтегрального показника методом багатовимірного аналізу	Виконання лабораторної роботи	2
		4	Лабор. р. № 8. Моделювання прийняття фінансових рішень	Виконання лабораторної роботи	2
		4	Практ. з. за темою 4. Висування та обґрунтування гіпотез. Узагальнення методичного забезпечення за темою НДРС	Практична перевірка Виконання творчого завдання	2 10
		14	Опрацювання матеріалу теми. Виконання домашнього завдання та підготовка звіту з лабораторного заняття	Звіт з виконання завдання	3

Здатність оформляти та представляти результати проведених наукових досліджень	13-17	2	ТЕМА 5. Результати наукових досліджень студентів	Оцінювання активності Колоквіум	1
		4	Лабор. р. № 9. Оформлення результатів наукових досліджень в середовищі Word, Excel	Виконання лабораторної роботи	2
		4	Лабор. р. № 10. Презентація результатів наукових досліджень в середовищі Power Point	Виконання лабораторної роботи Презентація результатів НДРС	2 6
		4	Практ. з. за темою 5.	Практична перевірка Написання статті, тез	2 10
		14	Опрацювання матеріалу теми. Виконання домашнього завдання та підготовка звіту з лабораторного заняття	Звіт з виконання завдання	3
Усього годин		120	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни		100

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекційні заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Перевірка есе	Презентація	Творче завдання	Тестування	Письмова контрольна робота	Колоквіум	Разом
Змістовий модуль 1.	Тема 1	1 тиждень	1						-			1
		2 тиждень		2,5	1				-			3,5
	Тема 2	3 тиждень	1		1				-			2
		4 тиждень		2,5	1				-			3,5
	Тема 3	5 тиждень	1		1				-			2
		6 тиждень		2,5	1			3	-			6,5
		7 тиждень	1		1				-			2
		8 тиждень		2,5	1			10	-			13,5

Змістовий модуль 2.	Тема 4	9 тиждень	1		1				-	5		7	
		10 тиждень		2,5	1				-			3,5	
		11 тиждень	1		1				-			2	
		12 тиждень		2,5	1				-			3,5	
	Тема 5	13 тиждень	1		1				-			2	
		14 тиждень		2,5	1				-			3,5	
		15 тиждень			1		3		-			4	
		16 -17 тиждень		2,5	1	10	3	10	-		14	40,5	
	Усього			7	20	15	10	6	23	-	5	14	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

Основна

1. Журавльова І.В. Основи наукових досліджень : опорний конспект [Електронний ресурс] / І. В. Журавльова - Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua>
2. Про авторське право та сумісні права : Закон України від 23.12.93 // Відомості Верховної Ради України –1994. – № 13. –Ст. 64.
3. Про інформацію : Закон України від 2.10.92 // Відомості Верховної Ради України. –1992. – № 48. – Ст. 650.
4. Про науково-технічну інформацію : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 33. – Ст. 345.
5. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України // Урядовий кур'єр. – 1998. – № 52.
6. Пушкарь А. И. Основы научных исследований и организация научно-исследовательской деятельности / Пушкарь А. И., Л. В. Потрашкова – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2008. – 280 с.

Додаткова

7. Абрамов В. І. Методологія системного підходу та наукових досліджень : навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисц. / В. І. Абрамов, В. Х. Арутнюнов. – К. : КНЕУ, 2005. – 178 с.
8. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень : підручник / М. Т. Білуха. – К. : АБУ, 2002. – 480 с.
9. Будко В. В. Філософія науки : учебн. пособ. / В. В. Будко – Х. : Консум, 2005. – 268 с.
10. Основы научных исследований / И. М. Глущенко, А. Е. Пинскер, О. И. Полянчиков и др. – К. : Вища школа, 1983. – 158 с.
11. Грушко И. М. Основы научных исследований / М. И. Грушко, В. М. Сиденко. – 3-е изд., перераб. и доп. – Х. : Вища школа, 1983. – 224 с.
12. Дудченко А. А. Основы научных исследований : учебн. пособ. / А. А. Дудченко, Я. А. Дудченко, Т. А. Примак ; под ред. А. А. Дудченко. – К. : Т-во "Знання", КОО, 2000. – 114 с.
13. Знахур С. В. Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт знавчальної дисципліни "Інтелектуальна обробка інформації" / С. В.Знахур, І. Г.Конюшенко,П. А. Шарий та ін. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2006. – 200 с.
14. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень / О. В. Кустовська: Курс лекцій. – Тернопіль : Економічна думка, 2005. – 124 с.
15. Лудченко А. А. Основы научных исследований : учебн. пособ./ А. А. Лудченко, Я. А. Лудченко, Т. А. Примак ; под ред. А. А. Лудченко. – К. : Т-во "Знання", КОО, 2000. – 114 с.

16. Сиденко В. М. Основы научных исследований / В. М. Сиденко, И. М. Грушко. – Х. : вышшая школа, 1979. – 200 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

17. Сайт ПНС «Основи наукових досліджень» - Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua>

18. Сайт Міністерства фінансів України – Режим доступу : www.minfin.gov.ua.

19. Сайт Міністерства економіки України – Режим доступу : www.me.gov.ua.

20. Сайт Національного банку України – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

21. Сайт Державного комітету статистики України – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

22. Система розкриття інформації на фондовому ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.smida.gov.ua